

Wow, for en fremtid!

(men hva med her og nå?)

Arild Tjomsland, rådgiver USN + uavhengig

04.12.2024

Pågående prosjekter (mingletemaer)

Nye lokalsamfunnsmodeller - Metode for generering av nye lokalsamfunnsmodeller til bruk for å møte demografiske endringer og utenforskap.

Kommunenes sentralforbund - Partnerskap for radikale innovasjoner

Smartis 2.0 - Bærekraftige mobilitetspakker for et grønt skifte blant yngre eldre på Nord Jæren, som helsefremmende og ensomhetsforebyggende tiltak.

Transportøkonomisk institutt/Kolumbus/Universitetet i Stavanger/Stavanger kommune

ReShare - Innovative tilnærminger til redusert forbruk gjennom økt bruk av deleløsninger for mobilitet og areal. Samles i en policy brief og presenteres på dedikert fagforum i 2025.

Transportøkonomisk institutt/Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet

Pågående prosjekter (mingletemaer)

POPUP PUDO – Konseptualisering av dynamiske, midlertidige av- og påstigningsområder for selvkjørende busser slik at byer kan håndtere en helt ny transportteknologi.

Statens vegvesen (Kobla AS)

The Autonomy Journals - Oppstart av podcast for internasjonal promotering av norske aktører innen autonomiteknologi (gjester hittil Kongsberg Maritime, Ruter, Statens vegvesen, Massterly).

SAMS Norway (Sustainable Autonomous Mobility Systems)

Lion Cage project – Analyse av datasikkerheten ved elbiler produsert av trusselaktører.

Nasjonal transportplan (NTP) 2025–2036, lagt frem 22. mars 2024

– Metodene brukt som grunnlag for dagens NTP kaller vi *forecasting* eller *trendfremskrivning*. Vi ser hvor utviklingen er på vei, og så løper vi etter med tiltakene. For et samfunn i omstilling, som vi er nå med tanke på det grønne skiftet, fungerer ikke dette. Fordi da vil du samtidig forsterke også den utviklingen du *ikke* ønsker.

Bjørne Grimsrud: – Det som skjærer seg helt fundamentalt, er at tiltakene man foreslår i NTP er basert på en fremskriving av en historisk utvikling av ulike transportformer. Helt uavhengig av hva man ønsker seg.

Bjørne Grimsrud er direktør ved Transportøkonomisk institutt (TØI).

Det jeg foreslår, kalles *backcasting*. Da setter du deg mål og vurderer hvilke tiltak som er best egnet for å nå de målene med de ressursene vi ønsker å bruke. Det er på ingen måte noe nytt, tvert imot er det kanskje den vanligste metoden i samfunnsplanlegging.

Bjørne Grimsrud er direktør ved
Transportøkonomisk institutt (TØI).

1

Men hva er egentlig backcasting?

Og er det så enkelt, Bjørne?

**Spørsmål: Hva må
på plass for at dette
skal skje?**

Svar

Svar

Svar

Svar

Visjon/
ønsketilstand/
mål 1

Svar

NÅ

2050

**Spørsmål: Hva må
på plass for at dette
skal skje?**

Svar

Svar

Svar

Visjon/
ønsketilstand/
mål 1

Svar

Svar

Svar

Svar

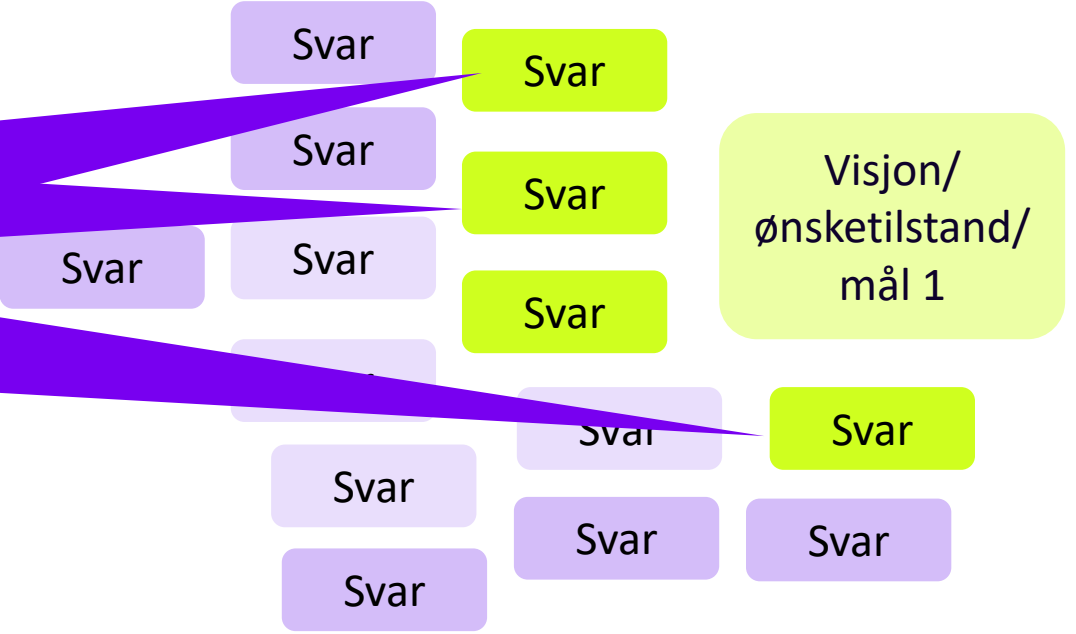
Svar

NÅ

2050

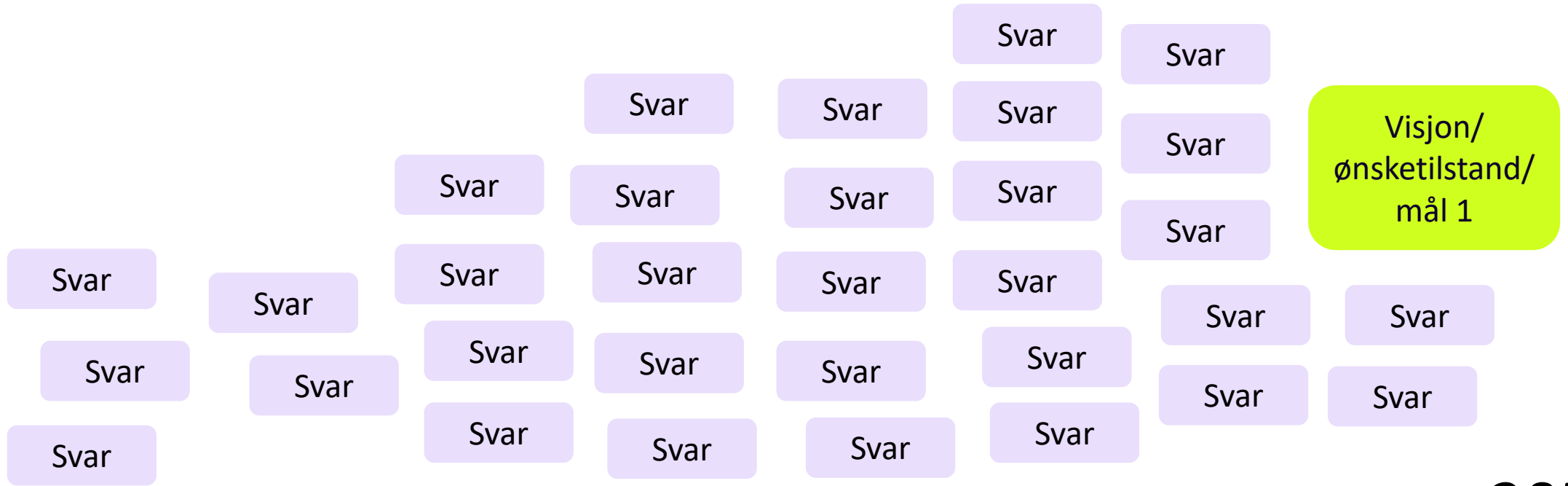
Spørsmål: Hva må på plass for at dette skal skje?

NÅ -----> 2050

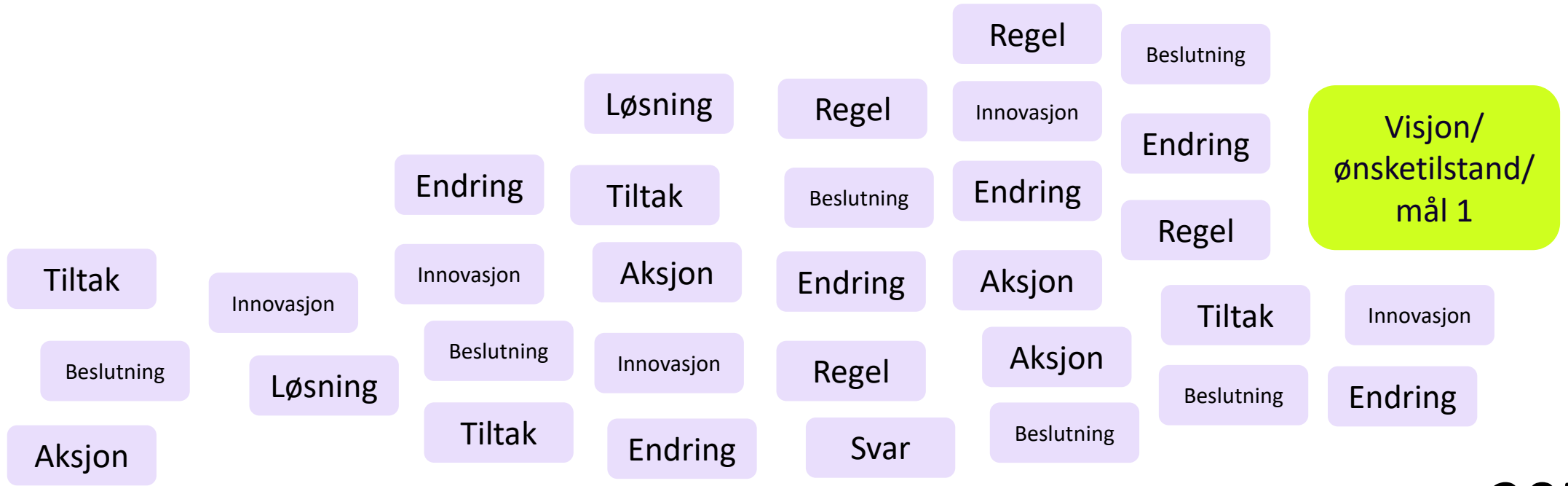
NÅ

2050

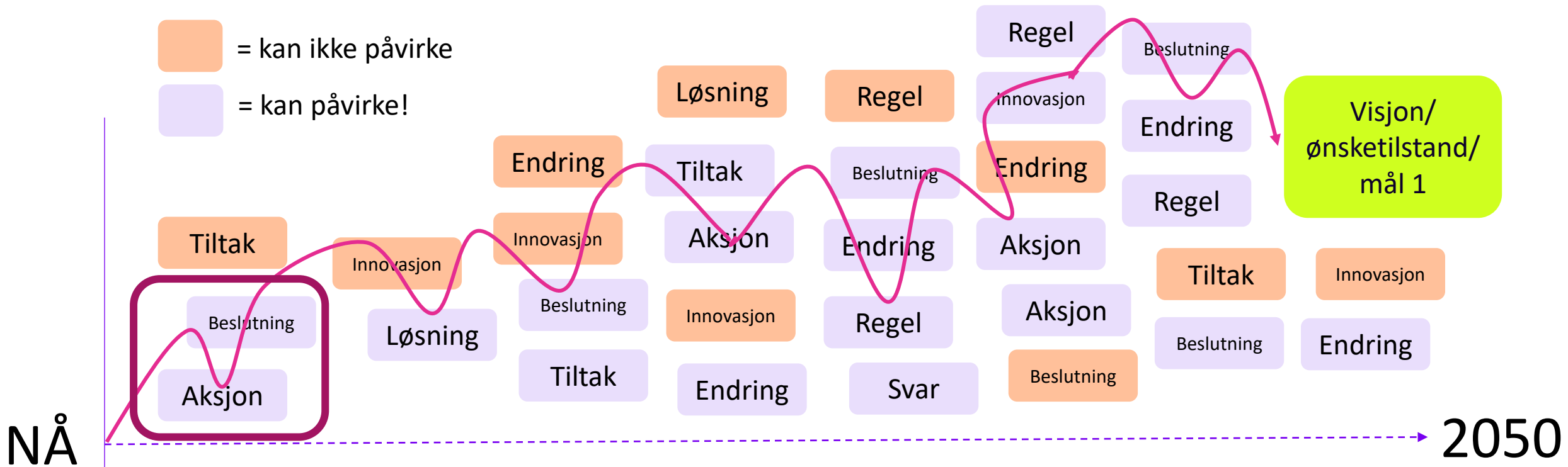

NÅ

2050

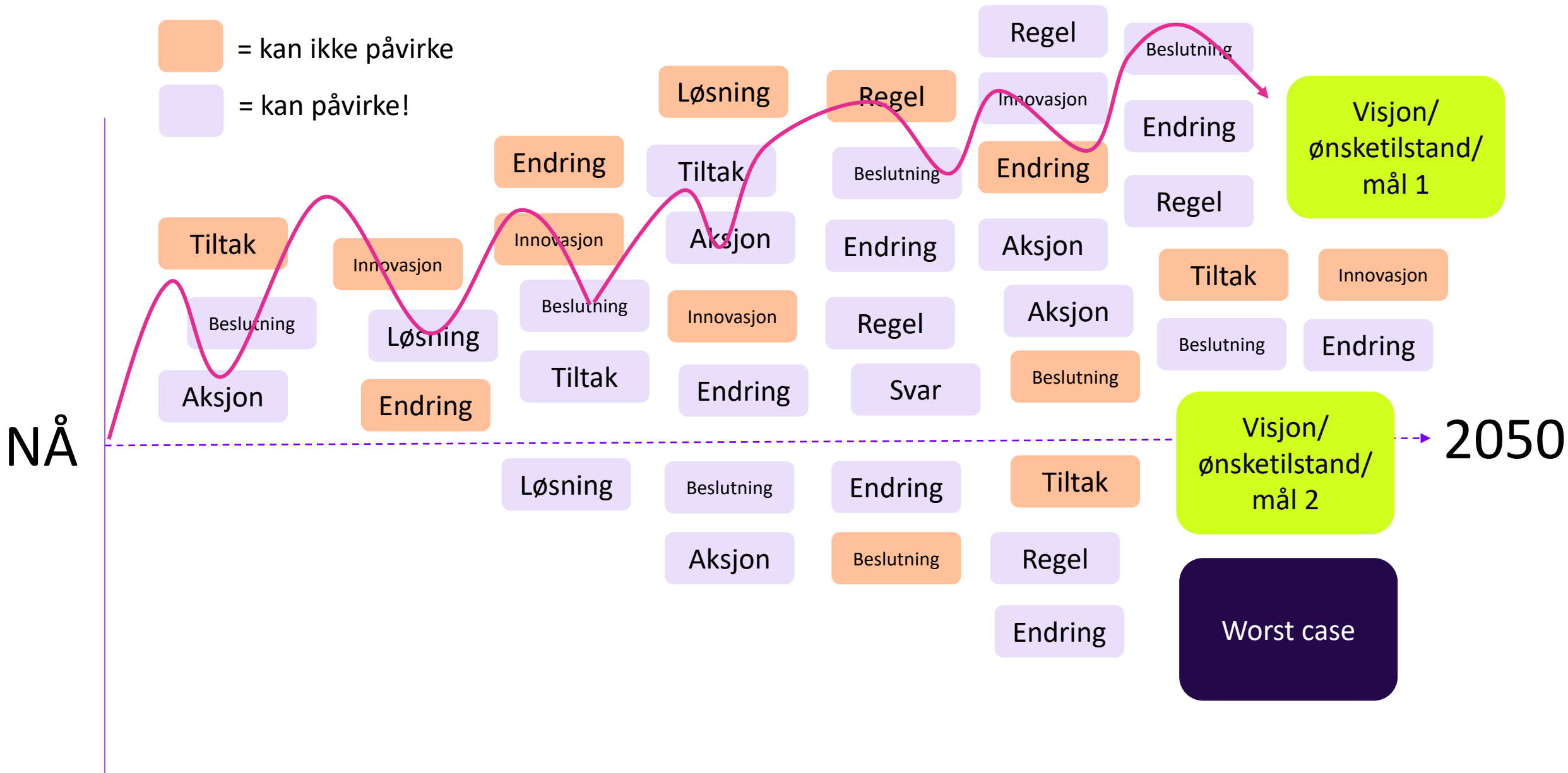
Orange = kan ikke påvirke
Lilla = kan påvirke!

= en to-do liste for i morgen

= en strategisk plan for å nå visjon / ønsketilstand / mål

= kan ikke påvirke
 = kan påvirke!

NÅ

2050

2

Backcasting anvendt på Drammen

Kan det gi et svar på spørsmålet *hva med her og nå?*

= kan ikke påvirke

= kollektivselskap kan påvirke!

NÅ

Kollektivselskapet står frem som en ledestjerne – *Brakar konkurrerer med BMW*

Kollektivselskap med mer variert kjøretøypark

Teknologimodning

Sikkerhets hensyn dekkes

Juridiske floker løses

Regulatoriske floker løses

Teknologiaksept

Investeringskostnaden for daglig jobbtransport flyttes vekk fra privathusholdninger

Kollektivtransport forstås som kombinasjon av faste ruter+holdeplasser og dynamisk, flytende ruter, stopp og tider generert i sanntid

Privatbilister fristes av og har tillit til dynamisk transport

Privatbilister deler ruter og tider om sine behov

Delte autonome busser inn til sentrum, «Oslo modellen»

Elbil til hytta etc. er helt OK

Bedre folkehelse pga mer gange og sykling

Alle mottar de offentlige tjenestene de forventer!

2050

Kollektivselskapet blir mobilitetsselskap, får KPIer på mobilitet som forebyggende helsetiltak også

Mobilitetsselskap belønner gange og sykling

Mobilitetsselskap omfavner samkjøring

Folk takler å sitte sammen i samme kjøretøy!

Forventningen til å ha bil null meter fra arbeidsplass og bolig brytes ned

= kan ikke påvirke

= kollektivselskap kan påvirke!

= planavdeling kan påvirke!

Supertett samarbeid
planavd og
kollektivselskap

Dynamisk trafikkstyring
til fordel for
kollektivtransport

Juridiske floker løses

Teknologiaksept

Etableres privatbilfritt sentrum

Kollektivselskapet
står frem som en
ledestjerne –
*Brakar konkurrerer
med BMW*

Investeringskostnaden for daglig
jobbtransport flyttes vekk fra
privathusholdninger

Kollektivtransport forstås
som kombinasjon av
faste ruter+holdeplasser
og dynamisk, flytende
ruter, stopp og tider
generert i sanntid

Privatbilister fristes
av og har tillit til
dynamisk transport

Privatbilister deler ruter og
tider om sine behov

Kollektivselskap med
mer variert
kjøretøypark

Delte autonome busser inn
til sentrum, «Oslo modellen»

Elbil til hytta etc. er helt OK

Bedre folkehelse pga mer
gange og sykling

**Alle mottar de offentlige
tjenestene de forventer!**

NÅ

2050

Kollektivselskapet blir mobilitetsselskap, får
KPIer på mobilitet som forebyggende
helsetiltak også

Mobilitetsselskap belønner gange og sykling

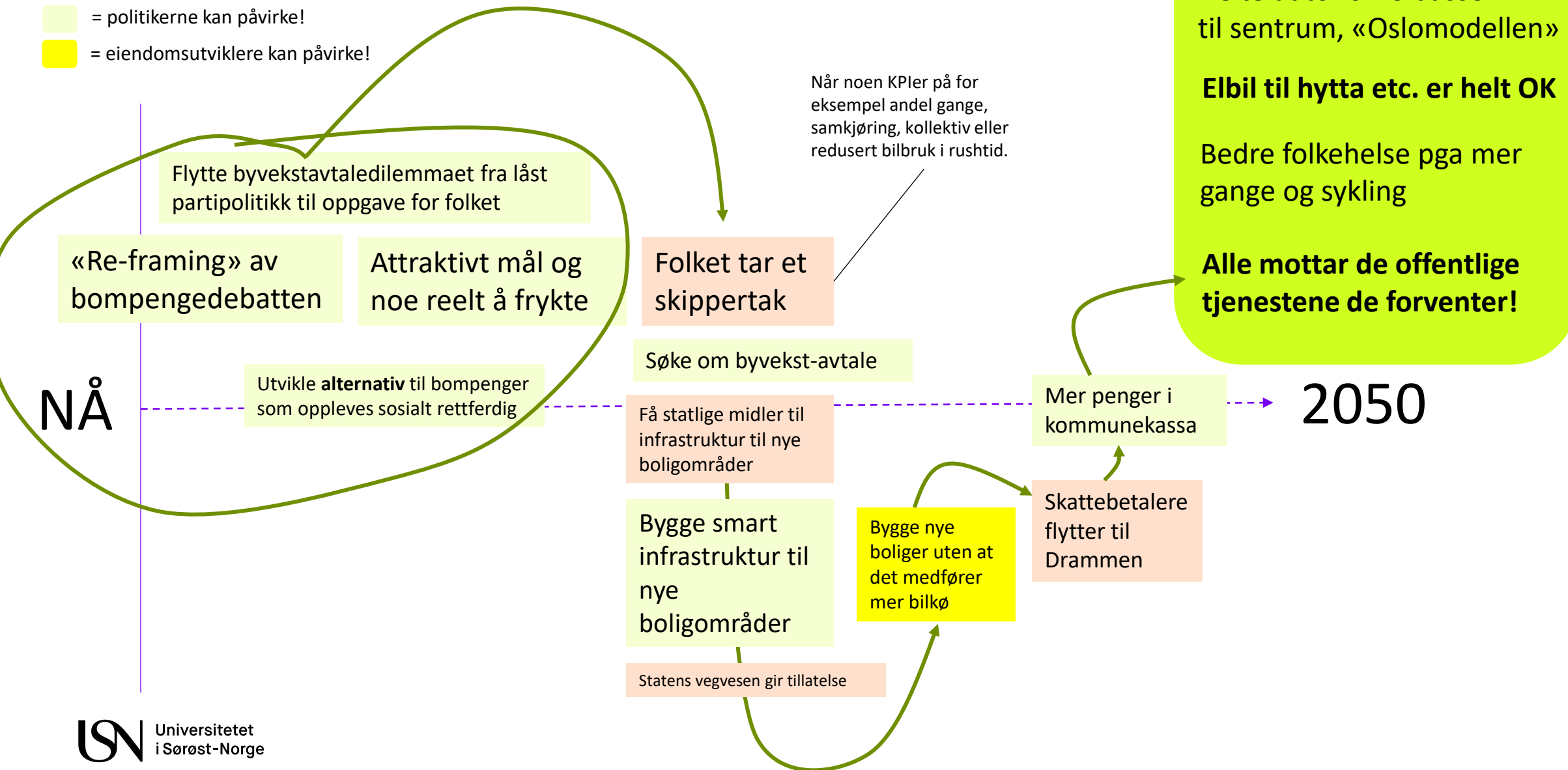
Mobilitetsselskap omfavner samkjøring

De beste parkeringsplassene
forbeholdes samkjøring

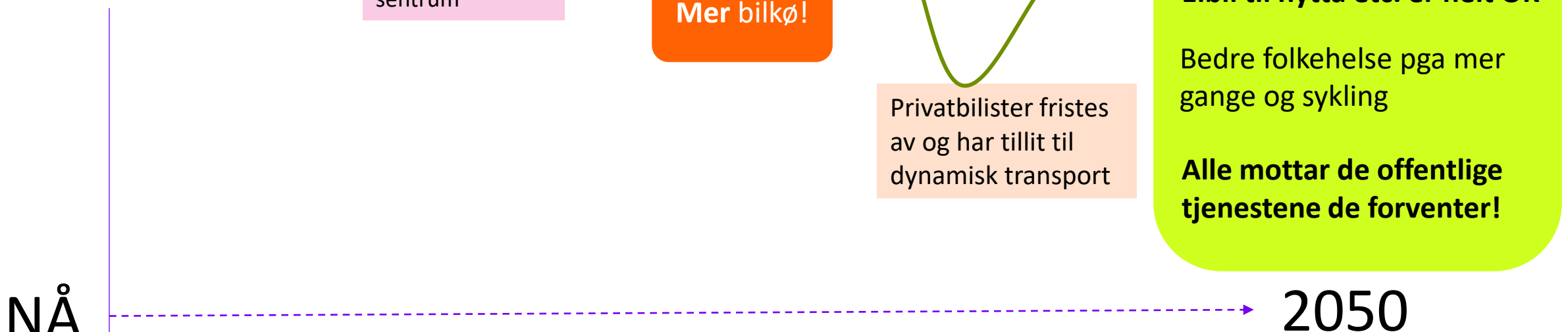
Folk takler å sitte sammen i samme
kjøretøy!

Forventningen til å ha bil null meter fra
arbeidsplass og bolig brytes ned

- = kan ikke påvirke
- = kollektivselskap kan påvirke!
- = planavdeling kan påvirke!
- = politikerne kan påvirke!
- = eiendomsutviklere kan påvirke!

- = kan ikke påvirke
- = kollektivselskap kan påvirke!
- = planavdeling kan påvirke!
- = politikerne kan påvirke!
- = eiendomsutviklere kan påvirke!

- = kan ikke påvirke
- = kollektivselskap kan påvirke!
- = planavdeling kan påvirke!
- = politikerne kan påvirke!
- = eiendomsutviklere kan påvirke!

NÅ

Dynamisk trafikkstyring til fordel for kollektivtransport

Etableres privatbilfritt sentrum

Mer bilkø!

Privatbilister fristes av og har tillit til dynamisk transport

Delte autonome busser inn til sentrum, «Oslo modellen»

Elbil til hytta etc. er helt OK

Bedre folkehelse pga mer gange og sykling

Alle mottar de offentlige tjenestene de forventer!

2050

Bredere veier bygges, hus rives, flere biler, færre folk flytter til

Ikke penger til å sikre at alle kan motta de offentlig tjenestene de forventer

worst case

Syv valgperioder til 2050

(Star Wars sagaen er 9 filmer over 39 år)

Attraktivt mål:

Delte autonome busser inn til sentrum, «Oslo modellen»

Elbil til hytta etc. er helt OK

Bedre folkehelse pga mer gange og sykling

Alle mottar de offentlige tjenestene de forventer!

NÅ

2050

To år til neste valg

Noe reelt å frykte:

Ikke penger til å sikre at alle kan motta de offentlig tjenestene de forventer

worst case

Hva med her og nå?

3 to do's

1. «Re-framing» av bompengedebatten, der byvekstavtaledilemmaet flyttes fra låst partipolitikk til overkommelig oppgave for folket, med et attraktivt mål og noe reelt å frykte.

2. Kollektivselskapet må bli mobilitetsselskap, stå frem som en **kreativ ledestjerne**, med KPIer på mobilitet som forebyggende helsetiltak.

3. Etablere supertett samarbeid mellom byplan og mobilitetsselskap.

Spør!

arild.tjomsland@usn.no

[Gratis e-bok på LinkedIn](#)

